

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8066613>

*Шемаєва Ганна Василівна,
доктор наук із соціальних комунікацій,
професор кафедри документознавства та української мови
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Впровадження електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності

У сучасних кризових умовах особливе значення мають інноваційні розробки, що охороняються правом інтелектуальної власності. Процес забезпечення їх охорони належить до компетенції Національного органу інтелектуальної власності, функції якого з 8 листопада 2022 року виконує державна організація “Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій” (УКРНОІВІ).

Зростання ролі електронної технології обробки документів, запровадження воєнного стану на території України активізувало завдання удосконалення електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності.

Загалом документування інтелектуальної власності пов'язане з великою кількістю різних документів, що встановлюють, змінюють, припиняють права та обов'язки суб'єктів.

Вивчення звітів державних органів інтелектуальної власності за останні 20 років і проведений аналіз наукових публікацій дозволяє умовно визначити декілька етапів впровадження електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності.

На першому етапі (з 2003 р.) було розпочато роботи стосовно впровадження електронного документообігу у двох напрямках: електронний документообіг заявок на об'єкти інтелектуальної власності та електронний документообіг загальних документів. Це стосувалося в першу чергу впровадження технологій оцифрування паперових документів, автоматизації процесів діловодства, цифровізації обміну, надання інформаційних послуг в середовищі інтелектуальної власності. Зазначене сприяло створенню центрального електронного архіву документів (ЦЕАД) та започаткуванню електронного подання заявок на охорону об'єктів промислової власності.

Початок другого етапу можна пов'язати з тим, що протягом 2008–2012 рр. було обґрунтовано правові, технологічні та програмно-

технічні засади для здійснення електронної технології опрацювання документів, насамперед подачі електронних заявок на охорону інтелектуальної власності, листів, клопотань, платіжних документів тощо.

Було розроблено та впроваджено три основні технологічні автоматизовані системи: «Винаходи», «Позначення», «Авторське право». Зазначені системи ґрунтуються на технології електронного документообігу. Вони спрямовані на забезпечення повного циклу діловодства за електронними заявками на об'єкти промислової власності та авторського права, тобто на всі об'єкти інтелектуальної власності.

Електронна заявка – це заявка у формі електронного документа, який становить сукупність електронних документів, необхідних для здійснення державної реєстрації об'єкта, що підлягає охороні правом інтелектуальної власності. Як зазначають дослідники, подача електронної заявки дозволяє: скоротити строк діловодства за заявками; прискорити видачу охоронних документів та публікацію відомостей в офіційному бюлетені; зменшити кількість помилок у матеріалах заявок на об'єкти інтелектуальної власності та у відповідних відомостях, які публікуються; зменшити фінансові витрати заявників, які проживають у віддалених регіонах, пов'язані з відрядженнями до закладу експертизи для подання заявки; зменшити витрати часу заявників, пов'язані з доставкою матеріалів заявок на паперових носіях до закладу експертизи особисто або через поштові служби; зменшити фінансові витрати закладу експертизи на ведення діловодства та публікацію відповідних матеріалів за заявками.

Подальші розробки, впровадження та технологічний розвиток автоматизованих систем (АС «Винаходи», АС «Знаки для товарів і послуг», АС «Промислові зразки», АС «Вихідні документи», АС «Показники», АС «Бухгалтерський облік платежів», ЦЕАД, АС «Загальне діловодство») сприяли об'єднанню всіх потоків документів у єдиному пункті реєстрації об'єкта інтелектуальної власності: від введення заявки до зберігання, ідентифікації та доступу до кожного документа. Крім цього, у цих системах передбачено функціональну маршрутизацію документів і контроль їх виконання, а також уніфікацію засобів формування, реєстрування та відправки вихідної кореспонденції заявникам, електронної взаємодії з відповідними суб'єктами в процесах набуття й підтримання чинності охоронних документів на ОПВ. Про це зазначено у звіті за 2018 рік на той час

Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент).

Одночасно з розробкою та модернізацією програмно-технічних аспектів фахівцями з інтелектуальної власності були розроблені нормативні документи, які регламентують процедуру подання електронної заявки онлайн.

До третього етапу впровадження електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності можна віднести запровадження широкої цифровізації та її поглиблення під час пандемії коронавірусу та воєнного стану в Україні. Виникли проблеми реалізації прав інтелектуальної власності, що активізувало розробку нової інтегрованої системи подання електронних заявок. З 2021 р. така система створюється на основі мікросервісної архітектури. На відміну від попередніх версій в системі подання електронних заявок передбачено використання персонального сертифіката для накладання КЕП з метою авторизації користувачів. Ця відмінність дозволить точніше ідентифікувати особу, що працює в особистому кабінеті ІСПЕЗ.

Протягом останніх двох років для заявок онлайн використовують такі сервіси:

- Система подання електронних заявок СПЕЗ-1 – на винаходи, корисні моделі та знаки для товарів і послуг (торговельні марки);

- Система подання електронних заявок СПЕЗ-2 – на промислові зразки.

- Система електронної взаємодії закладу експертизи СЕВ ЗЕС – для ведення електронного обміну документів між суб'єктами відносин, що виникають при здійсненні процедур набуття й підтримання чинності прав інтелектуальної власності. Обмін документами здійснюється через персональні кабінети заявників. Також це можуть бути власники охоронних документів, представники заявників та власників, установи, органи державної влади, треті особи. Крім того, для вхідних та вихідних документів існує можливість застосування інших каналів, зокрема електронної пошти, SFTP.

- Електронна заявка на міжнародну реєстрацію ТМ (Madrid eFiling).

Отже, впровадження електронного документообігу заявок на охорону об'єктів інтелектуальної власності постійно удосконалюється та модернізується, що дозволяє не тільки здійснювати реєстрацію об'єктів інтелектуальної власності в цифровому середовищі, але й вирішувати різноманітні питання і проблеми взаємодії.